

Riscul creșterii fiscalității este prea mare pentru relansarea economică

Ca aproape în fiecare toamnă a ultimilor ani, spectrul rectificării bugetare aduce în discuție, într-o formă sau alta, creșterea fiscalității. Încasările la buget la 9 luni sunt sub ținta prognozată, un rezultat care nu face decât să consolideze tendința observată la sfârșitul trimestrului doi. Un scenariu (ipotetic) pentru remedierea acestei situații, discutat la nivelul autorităților, a fost creșterea cotei unice cu șase puncte procentuale în paralel cu reducerea TVA cu două puncte procentuale. Efectul fiscal net potențial al acestei măsuri ar fi fost un transfer în echivalentul a 1% din PIB de la sectorul privat către buget, urmând ca alți aproximativ 0,15% din PIB să fie, probabil, ‘pierduți’ în zona gri a economiei.

Chiar dacă ulterior autoritățile au negat implementarea unui asemenea scenariu, două aspecte trebuie menționate aici. Primul ține de principiul economic al oricărei creșteri a fiscalității în contextul economic curent. Al doilea aspect se referă la direcția politicii fiscale, în particular chestiunea cheltuielilor bugetare.

Conjunctura economică actuală este puternic adversă oricărei creșteri a cotelor de impozit pe venit și profit. În 2013 ritmul creșterii economice va rămâne aproape constant cu cel de anul trecut, excluzând aportul agriculturii. În pofida creșterii economice însă, încasările totale la buget la 9 luni au scăzut marginal în termeni reali, față de aceeași perioadă a anului trecut. Tot în termeni reali veniturile din impozitul pe profit s-au prăbușit cu peste 6%, evidențiind perioada dificilă prin care trec companiile din România. Și încasările din TVA au scăzut în termeni reali. Aceste cifre reliefează probleme curente structurale adânci ale economiei pe care o creștere a fiscalității le-ar accentua exponențial. Totodată, ele infirmă și coeficienții de corelație istorici între creșterea economică și diversele categorii de venituri bugetare, ajustate ciclului economic. În aceste condiții, orice creștere a cotelor de impozitare venit/profit ar fi împotriva logicii economice, iar efectele asupra creșterii economice de anul viitor ar putea fi devastatoare.

Al doilea aspect ține de angajamentele curente ale cheltuielilor bugetare, în special cele legate de salarii și bunuri și servicii. Cheltuielile cu salariile bugetarilor au crescut disproporționat față de cele din sectorul privat. Salariul mediu din administrația publică a ajuns să fie cu 40% mai mare decât salariul mediu pe economie după ce în luna mai a anului trecut coborâse la 25% de la aproape 80% (!) la începutul lui 2008, înaintea izbucnirii crizei. Justificarea reîntregirii salariilor publice nu este validă atâta timp cât facilitează reparația unor dezechilibre a diferențialului de productivitate între angajații de la stat și cei din mediul privat. Creșterea anuală reală a salariului mediu pe economie este undeva în jur de 1% la sfârșitul lui septembrie, contrastând puternic cu creșterea reală de 10% a cheltuielilor cu salariile publice. Și pe componenta de bunuri și servicii există scopul reducerii cheltuielilor în termeni reali, după eliminarea efectului plății graduale a arieratelor – aceasta din urmă o măsură binevenită pentru economie.

Momentul aplicării unor politici economice contează adeseori la fel de mult pentru economie ca și înseși măsurile adoptate. În acest moment economia României se află într-un

echilibru fragil. Reducerea anticipărilor inflaționiste a permis BNR o accelerare a ritmului de relaxare a politicii monetare în acest an. Acesta este un moment propice pentru politica fiscală în a susține politica monetară astfel încât efectul complementar al acestora să influențeze pozitiv creșterea economică viitoare. Semnalele de politică fiscală trebuie să fie de relaxare și nicidecum cu incidențe de contracțiune. Politica fiscală trebuie în mod necesar să faciliteze atât creșterea puterii de cumpărare a populației, la nivel general, cât și motivația de a munci. Problema structurală adâncă existentă pe piața forței muncii, i.e. 4,8 milioane de angajați oficial la o forță de muncă de puțin sub 10 milioane care trebuie să susțină 5,4 milioane de pensionari, nu poate fi rezolvată decât prin creșterea ratei de participare a forței de muncă. În caz contrar, presiunile asupra bugetului și nevoia de a găsi soluții de redresare, vor tinde să devină permanente, în fața oricărui șoc negativ pe care îl primește economia.

În această logică, soluțiile fiscale pe termen scurt se recomandă singure: ajustarea unilaterală a cheltuielilor bugetare prin înghețarea oricăror creșteri salariale viitoare și reducerea cheltuielilor cu bunurile și serviciile în paralel cu anunțarea unui calendar de reducere graduală a cotelor de TVA/CAS începând chiar de anul viitor. Impactul pozitiv al acestor măsuri va fi resimțit în economie cu o întârziere de câteva luni, probabil către vară, într-un moment propice și pentru o etapă a ciclului electoral.

Laurian Lungu

Articol publicat în Ziarul Financiar din 28 octombrie 2013